

שֶׁלַחן עֵרוֹךְ

דף ליום

אשר נתחבר על ידי
החכם השלם מהר"ר יוסף ב"ר אפרים קארן זיע"א

מסודר בכרך אחד, בלימוד דף יומי, למען יוכלו ללמוד ולסיים את
כל השלחן ערוך מידי חדש בחדשו כתקנת המחבר, ומידי שנה
בשנה, ולהקל על הלומדים לשאתם בחיקם ולהגות בו בכל שעה
בכל עת ובכל מקום

בחלוקה שנתית מיוחדת
ובחלוקה חודשית

מהדורה מפוארת ומאירת עינים, מוגהת בהגהה מדויקת ומתוקנת, נוספו אלפי
מראי מקומות וצייונים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים, ונוספו סימני פיסוק וניקוד

יו"ל בס"ד על ידי
מכון "אור לישראל" ירושלים – נהריה
שע"י ישיבת אביר יעקב "אור מאיר ושמחה" נהריה
שנת תשפ"ה לפ"ק

בסיעתא דשמויא

כל הזכויות שמורות

לישיבת אביר יעקב

אור מאיר שמחה נהריה

רח' אביר יעקב 27

נהריה

הואיל ובמהדורה חדשה זו הושקעו חזק רב ויגיעה מרובה, לכן ע"פ דין תורה, ולהבדיל - ע"פ הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה, כולל העתקה חלקית מספר זה, וכן אין לתרגם או לאחסן במחשב או לקלוט בכל דרך שהוא כל חלק שהוא מהספר, וכן אין לעשות שימוש מסחרי בהדפס או בהדפסות, ואין הספר נמכר אלא על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדק, ושארית ישראל לא יעשו עילה.

נדפס בארץ ישראל

על נייר חו"ל

שאין בו חשש חילול שבת

Printed in E. ISRAEL

הארות והערות יתקבלו במרבה

מכון אור לישרים

רח' יוסף חכמי 30 ירושלים

פקס: 03-5423180

דוא"ל: office@oz-vehadar.com

הפצה והזמנות:

היכלי תורה

באירופה:

Tel. 44-191-430-0333

Fax. 44-191-430-0555

באר"ב:

Tel. (718) 437-0054

Fax. (718) 437-5314

בארץ ישראל:

טל. 02-9924603

פקס. 03-5435884

ארח חיים

הלכות הנהגת אדם בבקר

א דין השפמת הבקר. ובו ט' סעיפים:

א יתגבר בארי לעמוד בבקר לעבודת בורא, שיהא הוא מעורר השחר. הגה: ועל כל פנים לא יאחר זמן התפלה שהצבור מתפלל (טו). הגה: שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טו, ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ושיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, קדבורו במושב המלך. כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקדוש ברך הוא אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו כמו שצאמר (ירמיה כג כד) 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו ואם ה', מיד יגיע אליו ה' ויהכנעה בפחד השם יתברך ובשתו מוננו תמיד (מורה נבוכים ח"ג פרק נ"ג), ולא יתביש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השם יתברך. גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב, ומיד שיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בורא יתברך ויתעלה (טו):

ב המשכים להתחנן לפני בורא, יכון לשעות שמשותנות המשמרות, שהן בשליש הלילה ולסוף שני שלישי הלילה ולסוף העלות רצויה: ג ראוי לכל ראה שמנים שיהא מצר ודואג על חרבן בית המקדש: ד טוב מעט תחנונים בכונה, מהרבות בלא כונה: ה טוב לומר פרשת העקדה ופרשת הקן ועשרת הדברות, ופרשת עולה ומנחה ושלמים וחסאת ואשם. הגה: ונדקא ביחיד מתר לומר עשרת הדברות בכל יום, אבל אסור לאמרו בצבור (תשובות הרשב"א סימן קפ"ד): ו פרשיות הקרבנות לא יאמר אלא ביום (ועין לקמן סימן מ"ז סעיף י"ג): ז בשמים פרשת העולה יאמר יהי רצון מלפניך שיהיה זה חשוב ומקבל באלו הקרבתי עולה, וכן יאמר אחר פרשת המנחה והשלמים, מפני שהם באים נדבה: ח יאמר עם הקרבנות פסוק וישחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה' (ויקרא א א): ט יש נוהגין לומר פרשת הכיור ואחר כך פרשת תרומת הדשן, ואחר כך פרשת התמיד, ואחר כך פרשת מזבח מקטר קטרת ופרשת סמני הקטרת ועשיתו:

ב דין לבישת בגדים. ובו ו' סעיפים:

א לא ילבש חלוק מישב (טו) אלא יקח חלוק ויכניס בו (ראשו) וירועותיו בעודנו שוכב, ונמצא בשקים שהוא מקשה: ב אל יאמר הנני בחדי חדרים מי רואני, כי הקדוש ברך הוא מלא כל הארץ כבודו: ג ידקדק בחלוקו ללבושו בדרך, שלא יהפך הפנימי לחוץ: ד ינעל מנעל זמין תחלה ולא יקשרנו, ואחר כך ינעל של שמאל ויקשרנו, ויחזר ויקשר של ימין. הגה: ובמנעלים שלנו שאין להם קשירה, ינעל של ימין תחלה (תוספות פרק במה אשה דף ס"א ע"א ד"ה וסיים): ה כשחולץ מנעליו חולץ של שמאל תחלה: ו אסור לילך בקומה זקופה, ולא ילך ארבע אמות בגלוי הראש. ויבדק נקביו. הגה: ויכסה כל גופו, ולא ילך יחף (אור זרוע ח"ב סי' פד). וירגיל עצמו לפנות בקר וערב, שהוא זריזות ונקיזת (הגהות מיימוני פרק ה' מהלכות עדות אות ד):

ג הנהגת בית הכסא. ובו י"ז סעיפים:

א כשיכנס לבית הכסא יאמר התכבדו מכבדים וכו', ועכשו לא נהגו לאמרו: ב יהא צנוע בבית הכסא, ולא יגלה עצמו עד שישב. הגה: ולא ילכו שני אנשים ביחד, גם לא ידבר שם, ויסקר הדלת בעדו משום צניעות (אור זרוע ח"א סי' קלז): ג אם רוצה למשמש בפי הטבעת בצרור או בקיסם לפתח נקביו, ימשמש קדם שישב, ולא

ימשמש אחר שישב מפני שקשה לכשפים: ד לא יגלה עצמו כי אם מאחרי טפח ומלפניו טפחים, ואשה מאחריה טפח ומלפניה ולא כלום: ה אם נפנה במקום מגלה שאין בו מחצות, יכון שיהיו פניו לדרום ואחוריו לצפון או איפכא, אבל בין מזרח למערב אסור. (ולקטיל מים בכל ענין שרי) (בית יוסף ד"ה ולענין) בטס הרמב"ם (בית הבחירה פ"ז ה"ט): ו וכן אסור לישן בין מזרח למערב אם אשתו עמו, ויכון להזהר אפלו בשאין אשתו עמו: ז המטיל מים מן הצופים ולפנים (פרוש, מקום שיכולים לראות משם הר הבית ומשם והלאה אין יכולים לראות, רש"י: סא ד"ה מן הצופים), (לא) ישב ופניו כלפי הקדש, ואלא לצפון או לדרום או יסלק הקדש לצדדיו: ח בשנפנה בשדה, אם הוא אחורי הגדר יפנה מיד, ובבקעה יתרחק עד מקום שלא יוכל חברו לראות פרועו: ט לא ישב במהרה ובחוק, ולא יאנס לדחק עצמו יותר מדי, שלא ינתק שני הכרפשתא: י לא יקנה ביד ימין: יא לא יקנה בחרס משום כשפים, ולא בעשבים יבשים, שהמקנה בדרך שהאור שולט בו שני התחתונות נושרות, ולא בצרור שקנה בו חברו, מפני שמביא את האדם לידי תחתונות. הגה: ועכשו שבת כסאות שלנו אין בשדה, נהגו לקנה (בחרס, וכן נהגו לקנה) בדרך שהאור שולט בו, ואינו מזיק, ופך חזי מואי עמא דבר (חידושי אגודה פרק הוציא שבת סי' קח): יב יפנה בצניעות בלילה כמו ביום: יג לא ישתי מעמוד מפני ניצוצות הנתזין על רגליו, אם לא שיעמוד במקום גבוה או שישתיין לתוך עפר תחתון (פרוש, קרקע שאינה בתולה, אלא כגון של ארץ מרושה): יד יזהר שלא יאחז באמה וישתיין, אם לא מעטרה ולמטה, מפני שמוציא שכבת זרע לבטלה, אלא אם כן הוא נשוי. ומדת הדין יזהר אפלו הנשוי: טו אפלו מי שאינו נשוי, מתר לסיע בביצים: טז לא התר לנשוי לאחז באמה אלא להשתין, אבל להתחבף לא: יז המשקה נקביו עובר משום בל תשקצו:

ד דיני נטילת ידיים. ובו כ"ג סעיפים:

א ירחץ ידיו ויברך על נטילת ידיים. (הגה: ויש אומרים גם אשר יצר, ואפלו לא עשה צרכיו, וכן נהגו) (אבודרהם (סדר ברכות השחר). מים הפסולים לנטילת ידיים לסעודה (לקמן סימן ק"ט) בשרים לנטילת ידיים לתפלה, מידה יש מי שאומר דלא מברך עלייהו: ב ידקדק לערות עליהן מים שלש פעמים, להעביר רוח רעה ששורה עליהן: ג לא יגע בידו קדם נטילה לפה ולא לחטם ולא לאזנים ולא לעינים: ד אפלו מי שנטל ידיו לא ימשמש בפי הטבעת תמיד, מפני שמביאתו לידי תחתונות. ולא יגע במקום הקנה, שמשמש היד מזיק לחבורה: ה לא יגע בגיגית שבר, שמשמש היד מפסיד השבר: ו אין צריך רביעית לנטילת ידיים לתפלה: ז טוב להקפיד בנטילת ידיים שחרית בכל הדברים המעכבים בנטילת ידיים לסעודה. הגה: מיהו אינו מעכב לא כלי ולא כח גברא ושאר הדברים הפוסלים בנטילת הסעודה (מרדכי ריש פרק אלו דברים (סי' קצב), תשובת רשב"א סימן קצ"א): ח נטילת ידיים שחרית אין נוטלין על גבי קרקע אלא לתוך כלי: ט מים של נטילת ידיים שחרית אסור להנות מהם, ולא ישפכם בבית ולא במקום שעוברים שם בני אדם: י נוטל כלי של מים ביד ימינו ונותנו ליד שמאלו, כדי שיריק מים על ימינו תחלה: יא לא יטל ממי שלא נטל ידיו שחרית: יב אם שכשך ידיו לתוך כלי של מים, עלתה לו נטילה לקריאת שמע ולתפלה, אבל לא לרוח רעה ששעליהן. אם שכשך ידיו בשלושה מימות מחלפים, יש להסתפק אם עלתה לו להעביר רוח רעה ששעליהן: יג אם היה געור כל הלילה, יש להסתפק אם צריך לטל ידיו שחרית להתפלל ולהעביר רוח רעה מידיו.

הגה: ויטלם בלא ברקה (הרא"ש כלל ד' (ס"א) ורשב"א סימן קצ"א):
יד השכים קדם עמוד השחר ונטל ידיו, יש להסתפק אם צריך לטל ידיו פעם אחת בשיאור היום להעביר רוח רעה השורה על הידים. (הגה: ויטלם בלא ברקה): **טו** ישן ביום, יש להסתפק אם צריך לערות מים עליהן שלש פעמים. (ויטלם בלא ברקה):
טז דוד היה נזהר שלא לישן שתי נשמיין (פרוש, ששים נשימות) כדי שלא יטעם טעם מיתתו. (הגה: ובגקנא פרק הישן (סוכה ב') משמע דדוקא ביום הנה נזהר) (דברי עצמו, ועיין בבית יוסף (יד"ה ואם השכים)): **יז** יש נוהגין לרחץ פיהם שחרית מפני הרירים שבתוך הפה: **יח** אלו דברים צריכים נטילה במים, הקם מהמטה, והיוצא מבית הכסא ומבית המרחץ, והנוטל צפרניו, והחולץ מנעליו, והנוגע בגליו, והחופף ראשו. ויש אומרים אף ההולך בין המתים, ומי שנגע במת, ומי שמפליא בליו, והמשמש מטתו, והנוגע בכנה, והנוגע בגופו בידו. ומי שעשה אחת מכל אלו ולא נטל, אם תלמיד חכם הוא תלמודו משתבח, ואם אינו תלמיד חכם יוצא מדעתו: **יט** המקוץ דם מהכתפים ולא נטל ידיו, מפחד שבעה ימים. המגלח ולא נטל ידיו, מפחד שלשה ימים. הנוטל צפרניו ולא נטל ידיו, מפחד יום אחד ואינו יודע ממה מפחד: **כ** הרוחץ פניו ולא נגבם יפה, פניו מתבקעות או עולה בהן שחין, ורפואתו לרחוץ הרבה במי סילקא: **כא** צריך ליתור בתפלה או באכילה (ועיין לקמן סימן צ"ב סעיף ו' וסימן קס"ד (ס"א) שלא לגע בשוק ורחץ ובמקומות המכבים באדם, לפי שיש שם מלמולי זעה (מלמולי זעה, פרוש, זקמא קעין שעורים קטנים), וכן שלא לחבך בראשו. אבל מקומות המגלים בראשו ובפניו ובמקום המגלה שברועותיו, אין להקפיד: **כב** אם אין לו מים, יקח ידיו בצרור או בעפר או בכל מיד דמנקי ויברך על נקיות ידים, ויועיל לתפלה, אבל לא להעביר רוח רעה שעליהן: **כג** לא תקנו נטילת ידים אלא לקריאת שמע ולתפלה, אבל ברכות ודשחרית יכול לברך קדם נטילה, אלא אם כן הוא ישן על מטתו ערם, שאז אסור להזכיר את השם עד שינקא אותם:

ה מונת הברכות. ובו סעיף אחד:

א יכון בברכות פרוש המלות. בשזכיר השם, יכון פרוש קריאתו בארבות שהוא אדון הכל, ויכון בכתיבתו בי"ד היא שהיה וזהו ויהיה. ובזכירו אלהים, יכון שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכחות כלם:

ו דין ברכת אשר יצר ואלהי נשמה ופרושו. ובו ד' סעיפים:

א בשיצא מבית הכסא יברך אשר יצר את האדם בחקמה, שברית האדם היא בחקמה נפלאה. ויש מפרשים על שם שהגוף דומה לנוד מלא רוח והוא מלא נקבים, כדלקמן בסמוך. ויש מפרשים בחקמה, שהתקין מזונותיו של אדם הראשון ואחר כך בראו. וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים, פרוש, נקבים רבים, כגון פה וחטם ופי טבעת, וגם ברא בו איברים רבים חלולים, כמו לב ופרס ומעים. שאם יסתם אחד מהם, כלומר, שבנקבים יש נקב אחד שהוא הפה, שבשהוא במעי אמו הוא סתום ובשיצא לאויר העולם הוא נפתח, ואם בשיצא לאויר העולם היה נשאר סתום לא היה אפשר להתקין אפלו שעה אחת, והאיברים החלולים, אם היה נפתח אחד מהם לא היה אפשר להתקין אפלו שעה אחת. ועוד יש לפרש, שגבול יש לאדם שיכולין נקביו לסתם ולא ימות, וכיון שעבר אותו הגבול אי אפשר להתקין אפלו שעה אחת. וכיון שבכלל הנקבים הם פי הטבעת ופי האמה, ובכלל האיברים החלולים שאם יפתח אחד מהם אי אפשר להתקין הם כרס ומעים, שפיר הוי שבח זה מענין עשית צרכיו. ואפשר עוד,

שמאחר שאם יוצא לנקביו ביותר עד שאם עבר הגבול ימות, בכלל שאם יפתח אחד מהם הוא. והוי שאם יפתח אחד מהם נמי מענין עשית צרכיו ממש. רופא וחלין כל בשר, על שם הנקבים שברא בו להוציא פסלת מאכלו, כי אם יתעפש בכטן ימות, והוצאתו היא רפואה. ומפליא לעשות, מפני שהאדם דומה לנוד מלא רוח, ואם יעשה אדם בנוד נקב בחדה של מחט הרוח יוצא, והאדם מלא נקבים ורוחו משתמרת בחוכו, הרי זה פלא. ועוד יש לפרש, על שם שבנוד טוב המאכל ודוחה הפסלת. הגה: ועוד יש לפרש, שמפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרבו וקושר דבר ורחני בדבר גשמי, והכל הוא על ידי שהוא רופא כל בשר, כי אז האדם בקו הבריאות ונשמתו משתמרת בקרבו (דברי עצמו): **ב** יש נוהגין להתמין לברך על נטילת ידים עד בואם לבית הכנסת, ומסדרים אותו עם שאר הברכות. ובני ספרד לא נהגו כן. הגה: ועל כל פנים לא יברך שתי פעמים, ומי שמברך בביתו לא יברך בבית הכנסת, וכן מי שמברך בבית הכנסת לא יברך בביתו (כל בו סימן ב'). ומי שלומד קדם שיקנס לבית הכנסת או מתפלל קדם, יברך בביתו ולא יברך בבית הכנסת. ואפלו בכהאי גוונא יש נוהגין לסדרה עם שאר ברכות בבית הכנסת ואין מברכין בביתם (מהר"ל הלכות תפלה): **ג** ברכת אלהי נשמה אינה פותחת בברוך, מפני שהוא ברכת ההודאה וברכות ההודאות אין פותחות בברוך, כמו שמצינו בברכת הגשמים: **ד** יש נוהגין שאחר שברך אחד ברכות השחר וענו אחריו אמן, חוזר אחד מהעונים אמן ומברך ועוין אחריו אמן, וכסדר הזה עושין כל אותם שענו אמן תחלה, ואין לערער עליהם ולומר שברך יצאו באמן שענו תחלה, מפני שהמברך אינו מכוון להוציא אחרים, ואפלו אם היה המברך מכוון להוציא אחרים, הם מכוונים שלא לצאת בברכות:

ז דין לברך ברכת אשר יצר כל היום אחר הטלת מים. ובו ד' סעיפים:

א כל היום בשעושה צרכיו, בין קטנים בין גדולים, מברך אשר יצר ולא על נטילת ידים, אף אם רוצה ללמוד או להתפלל מיד. הגה: היו ידיו מלכלכות, ששפשה בקו, אפלו הכי אינו מברך על נטילת ידים (סמ"ג סימן כ"ז מצות עשה): **ב** הטיל מים ולא שפשה, אף על פי שצריך לברך אשר יצר אין צריך לטל ידיו אלא משום נקיות או משום הכון: **ג** הטיל מים והסית דעתו מלהטיל מים, ואחר כך נמלה והטיל מים פעם אחרת, צריך לברך שתי פעמים אשר יצר: **ד** אין שעור להשתין מים כי אפלו לטפה אחת חזי לברך, שאם יסתם הנקב מלהוציא הטפה ההיא היה קשה לו, וחזי להודות:

הלכות ציצית

ח הלכות ציצית ועטיפתו. ובו י"ז סעיפים:

א יתעטף בציצית ויברך מעמד: **ב** סדר עטיפתו בדרך בני אדם שמתכסים בכסותם ועוסקים במלאכתם, פעמים בכסוי הראש פעמים בגלוי הראש. ונכון שיכסה ראשו בטלית: **ג** טליתות קטנים שלנו שאנו נוהגים ללבש, אף על פי שאין בהם עטוף יוצאין בהם ידי חובת ציצית. וטוב להניח אותו על ראשו, רחבו לקומתו, ולהתעטף בו, ויעמוד כך מעטף לפחות כדי הלוח ארבע אמות, ואחר כך ימשכנו מעל ראשו וילבישנו: **ד** מחזיר שתי ציציות לפניו ושתיים לאחוריו, כדי שיהא מסבב במצות: **ה** מברך להתעטף בציצית. אם שנים או שלשה מתעטפים בטלית כאחת (פרוש, בפעם אחת) כלם מברכים, ואם רצו, אחד מברך והאחרים יענו אמן: **ו** על טלית קטן יכול לברך להתעטף, אף על פי שאינו מתעטף אלא לובשו. הגה: ויש אומרים שמברכין עליו על מצות ציצית, וכן נוהגין ואין לשנות (כל בו סימן כ"ב וביימורי יוסף בהלכות

י דיני כנפות השלית. ובו י"ב סעיפים:

א שלית שאין לה ארבע כנפות פטורה. יש לה יותר מארבע חזית, ועושה לה ארבע ציציות בארבע כנפיה המרחקות זו מזו יותר: **ב** יש לה ארבע וחתך אחד באלכסון ועשאו שנים, הרי געשית בעלת חמש וחיבת: **ג** כפל קרנות שלית וקשרם או תפרם ודומה כאלו קצצו ואין לה כנפות, אף על פי כן לא נפטרה: **ד** שלית של בגד וכנפיה של עור חזית. היא של עור וכנפיה של בגד פטורה: **ה** היו לה שלש כנפות ועשה בהם שלש ציציות ושוב עשה לה כנה רביעי ועשה גם בו ציצית, פסולה משום תעשה ולא מן העשוי: **ו** אין כופלין את השלית ומטילים ציצית על כנפיה כמו שהיא כפולה (הגה: אבל צריך להטיל בארבע כנפיה הפשוטים) (בית יוסף (ד"ה היתה מרובעת)), אלא אם כן תפרה בלה ואפלו מרח אחת. (הגה: ויש אומרים דחזיבין אפלו בלא תפירה (הרי"ף (יא) והרא"ש (סי' ח) וטור). נטוב לעשות לה ציצית, אבל לא לבקר עליה). הטיל ציצית על ציצית, אם נתכון לבטל הראשונה, חותך הראשונה וכשרה, ואם נתכון להוסיף, אף על פי שחתך אחת משתיקה פסולה. (הגה: ויש מן ש"ס בכל ענין, וכן עקר (טור בשם הרא"ש (סי' ט) ורבינו ירוחם נתיב (י"ח) [י"ט] חלק ג). וקצם שחתך הראשונות, פסול בכל ענין (בית יוסף (ד"ה היה לה): **ז** מלבושים שהם פתוחים מן הצדדין למטה ויש להם ארבע כנפות לצד מטה, ולמעלה הם סתומים, אם רבו סתום פטור, ואם רבו פתוח חזיב, ואם חציו סתום וחציו פתוח, מטילין אותו לחמרא והיב ציצית ואין יוצאין בו בשבת: **ח** קאפ"ה שהיא פתוחה בענין שיש לה ארבע כנפות, אם יקבעו בה אשטרינג"ה לעשותה כסתומה כדי לפטורה מציצית, אינו מועיל תקון זה אם לא תהיה קבועה מחצי ארבעה ולמטה לכל הפחות, וגם שתהיה קבועה למטה מהתגור למען יהיה הרב הסתום רב הנראה לעינים, דאם לא כן יאסר משום מראית העין: **ט** הכנפים צריך שיהיו מרבעות ולא שיהיו עגלות: **י** מצנפת פטורה אפלו של ארצות המערב ששני ראשיה משלכים על כתפיהם וגופם, ואף על פי שמתפסה בה ראשו ורבו פטור, כיון שעקרה לכסות הראש, ד' כסותה' אמר רחמנא (דברים כב י) ולא כסות הראש: **יא** סודר שנותנין על הצואר במלכות ארץ ישראל, שנקרא בערבי ש"ד, וכן ביק"א שהיו נותנין בספרד על כתפיהם, פטורים: **יב** מלבושים שבמזרים הנקראים גוחא"ש, וכן מינטיני" ודולאמני"ש וקאפטאני"ש ופידיני"ש שבתגורמה, אף על פי שיש להם ארבעה כנפים פטורים. (הגה: והוא הדין מלבושים של גלילות בני אשכנז וספרד, והואיל ואין כנפיהם עשויין שיהיו שנים לכניהם ושנים לאחריהם מקננים זו כנגד זו, פטורים) (בית יוסף (ד"ה יש לדקדק) לפי סברת מהר"ק (שורש קמט):

יא דיני חוטי הציצית. ובו ט"ו סעיפים:

א החוטין צריך שיהיו טוויין לשמן. (הגה: ויש מחמירין אפלו לנפצו לשמן (מרדכי (סי' תתק) ואגור סימן כ"א), והמנהג להקל בנפוצ) שיאמר בתחלת הטווי שהוא עושה כן לשם ציצית, או שיאמר לאשה: טו לי ציצית לטלית. ואם לא היו טוויין לשמן פסולים: **ב** טוואן זכרי, וישראל עומד על גבו ואומר שיעשה לשמן, להרמב"ם (תפילין פ"א ה"א) פסול להרא"ש (הל' ס"ח סי' א) כשר. הגה: ונוהגין שישעו הישראל מעט, וכדאיתא לקמן סימן ל"ב סעיף ט' וביורה דעה סימן רע"א (ס"א) גבי תפלין וספר תורה. וצריכין שזירה, ושיהיו שזורין לשמן: **ג** אם נתפרקו משזירתן ונעשו ששה עשר, כשרים. והוא שישתיר בשזור כדי עניבה. (הגה: ולכתחלה טוב לקשר החוטין למטה דלקמן בסעיף י"ד בס"מ ז'ה) (בית יוסף (ד"ה כתוב בנמק"י) בשם הרוקח (סי' שסא): **ד** ארץ החוטין השמונה, אין פחות מארבעה גודלים, ויש

קטנות דף פ"ו עמוד ב' (יב): **ז** צריך להפריד חוטי הציציות זה מזה:

ח יכון בהתעטפו שצוננו הקדוש ברוך הוא להתעטף בו כדי שנוכר כל מצותיו לעשותם: **ט** קדם שיברך יעני בחוטי הציציות אם הם כשרים, כדי שלא יברך לבטלה: **י** אם לובש שלית קטן בעוד שאין ידיו נקיות ולבשנו בלא ברכה, וכשיטל ידיו ימשמש בציצית ויברך עליו. או כשילבש שלית אחר יברך עליו ויכון לפטר גם את זה, ואין צריך למשמש בציציות של ראשון: **יא** עקר מצות שלית קטן ללבושו על בגדיו, כדי שתמיד יראהו ויזכר המצות: **יב** אם יש לו כמה בגדים של ארבע כנפות כלם חזבים בציצית. ואם לבשם כלם בלא הפסק והיה דעתו מתחלה על כלם, לא יברך אלא ברכה אחת. ואם מפסיק ביניהם צריך לברך על כל אחת ואחת, והוא הדין אם לא היה בדעתו מתחלה על כלם הוי במפסיק ביניהם. הגה: וכן אם פשט הראשון קדם שלבש השני צריך לחזור ולברך (תורת הדשן סימן מ"ח): **יג** הלובש שלית קטן ומברך עליו, וכשהולך לבית הכנסת מתעטף בטלית גדול, צריך לברך עליו, והליכה מביתו לבית הכנסת חשיבה הפסק. ואם מתפלל בתוך ביתו, אם היה דעתו מתחלה גם על שלית גדול ולא הפסיק ביניהם בשיחה או בדברים אחרים, אינו צריך לחזור ולברך: **יד** אם פשט שליתו, אפלו היה דעתו לחזור ולהתעטף בו מיד, צריך לברך בשיחור ויתעטף בו. הגה: ויש אומרים שאין מברכין אם היה דעתו לחזור ולהתעטף בו (אגור סימן ל"ד). ויש אומרים דזקא כשנשאר עליו שלית קטן, והכי נוהגין (שם) (עין לקמן סימן כ"ה סעיף י"ב): **טו** אם נפלה שליתו שלא במתכוון וחזור ומתעטף צריך לברך. והוא שנופלה בלה, אבל אם לא נפלה בלה אף על פי שנופלה רבה אינו צריך לברך: **טז** הלן בטליתו בלילה, צריך לברך עליו בבקר אם לא פשטו, וטוב למשמש בו בשעת ברכה. וכן יעשה מי ששובש טליתו קדם שיאיר היום (הנהגות מיימוני (ציצית פ"ג אות ח) בשם ספר התרומה, וסמ"ג (עשין כב) וסמ"ק (מצוה קנג בהגדה אות יא) ומרדכי בהלכות תפילין (הלכות קטנות יב): **יז** נתפסה בכגד שהוא חזיב בציצית ולא הטיל בו ציצית, בטל מצות ציצית:

ט איזה בגדים חזבים בציצית ואיזה פטורים מציצית. ובו ו' סעיפים:

א אין חזיב בציצית מן התורה אלא בגד פשתים או של צמר רחלים, אבל בגדי שאר מינים אין חזבים בציצית אלא מדרבנן. (ויש אומרים דכלהו חזיבין מדאורייתא, והכי הלכתא) (תוספות דף ל"ט ע"ב ד"ה רוב נחמן) והרא"ש (הלכות קטנות סי' יח) וסמ"ג (עשין כו) ומרדכי (הלכות קטנות סי' תתקמא): **ב** ציצית של פשתים או של צמר רחלים פוטרים בכל מיני בגדים, חוץ משל פשתים לצמר או של צמר לפשתים בזמן הזה דליכא תכלת, מפני שהם כלאים. הגה: ויש אומרים שלא לעשות ציצית של פשתים כלל אפלו בשאר מינים, והכי נהוג (סמ"ק סימן ל"א): **ג** ציצית של שאר מינים אין פוטרים אלא במינים, כגון משי לבגד משי וצמר גפן לצמר גפן, אבל שלא במינים אין פוטריין: **ד** אם הטיל בטלית של שאר מינים קצת ציציות ממינו וקצת מצמר או פשתים, יש להסתפק בו: **ה** יש אומרים שצריך לעשות הציצית מצבע השלית, והמקדקים נוהגים כן. הגה: והאשכנזים אין נוהגין לעשות הציצית רק לבנים אף בבגדים צבועים, ואין לשנות (תורת הדשן סימן מ"ו): **ו** יש אומרים שאין לעשות שלית של פשתן. ואף על פי שאין הלכה כן, ירא שמים יצא את כלם ועושה שלית של צמר רחלים שהוא חזיב בציצית מן התורה בלי פקפוק. הגה: ומיהו אם אי אפשר רק בטלית של פשתן, מוטב שיעשה שלית של פשתן וציצית של פשתן משיבתבטל ממצות ציצית (תשובת

שום בגד בנקבי הטלית שמכניסים בה הציציות, ויש מתירין, וכן נהגו:

יב דברים הפוסלים בציצית. ובו ג' סעיפים:

א אם נפסקו כל חוטי הכנף ונשתתרו בהם כדי עניבת כל החוטים הפסוקים ביחוד, כשר. ואם לא נשאר כדי עניבה (פרוש), ויךקסו את החשין (שמות כח כח) תרגום ויעניבון), אפלו בחוט אחד שנפסק כלו, פסול. הלכך בין שכל אחד בפול לשנים, אם נפסקו שני ראשים פסול, שמא נפסק חוט אחד. ולפי מה שאנו נוהגים לדקדק בעת עשיית הציצית לתת סימן בארבעה ראשים בענין שלעולם הארבעה ראשים הם מצד אחד של הקשר והארבעה ראשים מצד האחר, אם נפסקו שני ראשים מצד אחד, כשר, ודאי שני חוטים הם, והרי נשתתרו מכל אחד הראש השני שהוא יותר מכדי עניבה, ולרבנו תם לא מכשירים אלא בנשתתרו שני חוטים שלמים, דהיינו ארבעה ראשים שכל אחד מהראשים ארץ שנים עשר גודלים, אז מכשירים בשנפסקו השני חוטים אחרים אם נשתתרו בהם כדי עניבה, אבל אם נפסקו שלשה חוטים, אף על פי שנשתתרו בהם כדי עניבה פסולים. ומפני כך בשנחתכו שלשה ראשים, אם לא דקדק בעת עשיית הציצית שיהיו נכרים הארבעה ראשים שמצד אחד של הקשר, חישנו שמא כל ראש הוא מחוט אחר ונמצא שאין כאן אלא חוט אחד שלם, הלכך מספיקא פסול. אבל אם לא נחתכו אלא שני ראשים מכשרין בכדי עניבה. והלכה בסכרא ראשונה. מיהו היבא דאפשר טוב לחש לסברת רבנו תם. הנה: ונהגין ברבנו תם (אמרו) סימן ט"ו. הנה: וכל שכן אם דקדק שיהיו נכרין הארבעה ראשים שבצד אחד ונפסקו שלשה ראשים בצד אחד דפסול, דאז ודאי נפסקו שלשה חוטים. ואם נפסקו בשני צדדים נמי פסול, שמא שלשה חוטים הם (בית יוסף ד"ה וידע) בשם בן חב"ב: **ב** היבא דצריך שיהיו עניבה ומתורו שהחוטם עבים אינו יכול לענבם, ואלו היו דקים היה בהם כדי עניבה, כשר. הנה: ומשערין בחוטים בינונים (דברי עצמו): **ג** כדי עניבה, לרשי מן הענף, ולר"י אפלו נחתך כל הענף ולא נשאר כדי עניבה אלא מן הגדיל, כשר. ומנהג העולם ברשי, והיבא דלא אפשר יש לסמוך על ר"י:

יג דיני ציצית בשבת. ובו ג' סעיפים:

א ארבע ציציות מעבדין זה את זה, שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מציצת בהלכתה, והיוצא בה לרשות הרבים בשבת חייב חטאת. (ועין לקמן סימן ש"א סעיף ל"ח): **ב** אם היא מציצת בהלכתה מתר לצאת בה לרשות הרבים, בין טלית קטן בין טלית גדול, אפלו בזמן הזה שאין לנו תכלת, רק שלא יהא מנח לו על כתפיו (דברי ר"ן ורבינו יונה פרק חבית דף ק"ח עמוד ב' ר"ן שבת סב. ד"ה היצא, ר"י חר"ד בר"ן שם). ומזמנינו לטלית אחזקתיה שהוא מציץ כהלכתו, ואין צריך לבדקו קדם שיצא בו. (דברי תשובת הראש כלל ב' סי' ט) ותשובת (המיוחסות ל)הרמב"ן סימן (ר"ט) ו(ר"ט) וכל בו (סי' לא) (בשם) והרמב"ם פרק י"ט מהלכות שבת (ה"כ): **ג** אם נודע לו בשבת כשהוא בכרמלית שהטלית שעליו פסול, לא יסירנו מעליו עד שיגיע לביתו, ויגדול כבוד הבריות. הנה: ואפלו טלית קטן שפחת בגדיו אין צריך לפשט. והוא הדין אם נפסק אחד מן הציציות ומתבשר לישב בלא טלית, דיוכל ללבוש בלא גרבה מכח כבוד הבריות (בית יוסף ד"ה גרסין) בשם התשובה (מהר"ם מרוטנברג ד"פ סי' רפח). ודוקא בשבת דאסור לעשות ציציות, אבל בחל כהא גזנא אסור (מרדכי פ"ק) (הלכות קטנות) דף צ"א עמוד ב' (סי' תתקמ"ד):

יד דיני ציצית שעשאן גוי ונשים, וטלית שאולה. ובו ה' סעיפים:
א ציצית שעשאן אינו יהודי פסול, דכתיב (במדבר טו לח) 'דבר אל בני ישראל' לאפוקי אינו יהודי. והאשה כשרה לעשותה. הנה: ויש מחמירין להצריך אנשים שיעשו אותה, וטוב לעשות כן לכתחלה (מרדכי

אומרים שנים עשר גודלים, וכן נוהגין. ולמעלה אין להם שעור. (הנה: ואם עשאו ארץ יותר מדי יכול לקצרו ואין בזה משום תעשה ולא מן העשוי) (מרדכי בהלכות קטנות (סי' תתקמ"ד). אחר מהחוטמים יהיה יותר ארץ, כדי שיכרך בו הגדיל, (הגדיל הנו הקלק מהציצית שאינו ארוג). (הנה: ונשעור הנוקר יהיה בציצית לאחר שנקשר, מלבד מה שמונח על קרן הבגד) (סברת בית יוסף ד"ה ויהיה אורכו): **ה** אין עושין הציציות מהצמר הנאחז בקוצים כשהצאן רוצים ביניהם, ולא מהנימין הנחלשים מהבהמה, ולא משירי שתי שהאורג משיר בסוף הבגד, והטעם משום בזוי מצוה: **ו** אם עשאו מצמר גזול פסולים, דכתיב (במדבר טו לח) 'ועשו להם משלכם. הנה: ודוקא שגזל החוטין, אבל אם גזל צמר ועשאן חוטין, כשרים. מיהו לכתחלה אסור לעשותה (בית יוסף ד"ה עשאו) בשם נימוקי יוסף בהלכות ציצית (יב ד"ה מן הקוצים) (ולענין גרבה עין לקמן ריש סימן תרמ"ט (סי' א)): **ז** חוטין שאולין הלאה היא, ולא הדרי בעניניהו וכדיידיה דמי: **ח** המשתתחה לבהמה, צמרה פסול לציצית. המשתתחה לפשתן נטוע, כשר לציצית, שהרי נשתתה: **ט** יעשה נקב בארץ הטלית, לא למעלה משלש אצבעות (הינו גודלין) (כל בו סימן כ"ב ומיימוני פ"א ה"ו) (והנחת) סמ"ק סימן ל"א, מפני שאינו נקרא כנף, ולא למטה מכשעור שיש מקשר גודל עד הצפרן, משום שאמור 'על הכנף' ואם היה למטה ממלא קשר גודל היה תחת הכנף. הנה: ומודדין זה בישר ולא באלקסון מן הקרן (בית יוסף ד"ה ויעשה): **י** אם היה רחוק מהכנף מלא קשר גודל, ונתקו מחוטי הערב עד שלא נשאר בו כשעור, כשר, בין שהיה בו כשעור בשעה שהטיל בו ציצית זה. הנה: ונהגין לעשות אמרא סביב הנקב שלא ינתק שם ויהיה פחות מכשעור. וכן עושין אמרא בשפת הבגד למטה, מהאי טעמא (בית יוסף ד"ה ומ"מ) בשם סמ"ק (סי' א) בהנח אות ב) וכל בו (סי' כב). יש אומרים שבתוך רחב הבגד אין לו שעור. ויש אומרים שדין רחב הבגד כדיו הארץ, ונראין דבריהם: **יא** אם הגדיל שקורין אורלייזא הוא רחב לא יטיל בו הציצית, ואם הטיל בו פסול, ד'על כנפי בגדיהם' כתיב וזה אינו נחשב מהבגד. אבל עולה הוא לשעור מלא קשר גודל ולהרחקת שלש אצבעות, בין שהנקב בתוך הבגד. הנה: וטוב שימדי שעור קשר גודל בלא הגדיל, ויהיה תוף שלש אצבעות עם הגדיל (בית יוסף ד"ה ובתוך) בשם רש"י ורשב"א): **יב** מנין חוטי הציציות בכל כנף ארבעה כפולים שהם שמונה, ואם הוסיף פסול. וחתך ראשי החוטים הארבעה ויתחבם בכנף ויכפלים, ואז יהיו שמונה: **יג** יזהר לחתך ראשי החוטים לעשותם שמונה קדם שיכרך, שאם כרך אפלו חליא אחד (פרוש), החלק מהציצית שבין קשר לקשר) וקשר אפלו קשר אחד ואחר כך חתכן, פסול משום תעשה ולא מן העשוי, שהרי בפסול עשאם: **יד** יקח ארבעה חוטים מצד זה וארבעה מצד זה, ויקשר שני פעמים זה על גב זה, ואחר כך יכרך חוט הארץ סביב השבעה קצת בריכות, וקושר שתי פעמים זה על גב זה, וחוזר וכו', וכן יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אורים ביניהם מלאים בריכות. אין שעור לבריכות, רק שיהיו כל הכרך והקשרים רחב ארבעה גודלים, והענף שמונה גודלים. הנה: ואם הארץ הציצית, יראה ששלישיתו יהיה גדיל ושני חלקים ענף (ומביים פרק א' ה"ט). ונהגים לכרך באויר ראשון שבע בריכות, ובשני תשע, ובשלישי אחת עשרה, וברביעי שלש עשרה, שעולים כלם ארבעים כמנין 'ה' אחד' שעולים ליט ועם השם הם ארבעים. נהגו לעשות בסוף כל חוט קשר, כדי שיעמד בשירתו. **טו** יש אומרים שצריך לדקדק שיתלה הציציות לארץ הטלית דבעינן שתהא נוטפת על הקרן (פרוש, תלוי על הקרן), ואם היה ברחבו לא היה נוטף שהרי כלפי קרקע היה תלוי. יש אומרים שאין לתת

יז מי הם החיבים בציצית. ובו ג' סעיפים:

א אף על גב דכתיב (במדבר טו טז) 'וְרֵאיתֶם אוֹתוֹ', סומא חייב בציצית מפני שנתרבה מאֲשֶׁר תכסה בה' (דברים כב יב) וְקִרָא דִּירְאִיתֶם אוֹתוֹ אִיצְטְרִיךְ לַמַּעַט כְּסוּת לִילְהָ (ענין לקמן סימן י"ח (סי' א')): **ב** נשים וְעֶבְרִים פְּטוּרִים, מפני שהיא מצות עשה שהזמן גרמא. הנה: וימול מקום אם רוצים לעטפו ולכרך עליו הרשות בידם כמו בשאר מצות עשה שהזמן גרמא (תוספות והרא"ש ור"ן פרק בתרא דראש השנה (לג) תוס' ד"ה הא, רא"ש סי' ז, ר"ן ט: ד"ה ולענין) ופרק קמא דקדושין (לא) תוס' ד"ה דלא, רא"ש סי' מט, ר"ן יב: ד"ה צא), אף מִיחֵזֶק קִיְהֲרָא, וְלִכְּן אֵין לִכְּן ללבוש ציצית הואיל ואינו חובת גברא (אמור סימן כ"ו) (פרוש, אינו חייב לקנות לו טלית כדי שיתחייב בציצית. ולקמן בסימן י"ט (ס"א) אמר, כְּשֵׁישׁ לו טלית מארבע קנפות ולבושו). טמטום וְאֶנְדְּרוֹגִינוֹס חֲבִיבִים מִסָּפֶק, וְיִתְעַטְפוּ בְּלֹא בְּרָכָה (פרוש, טמטום, לא נודע אם הוא זכר או נקבה. וְאֶנְדְּרוֹגִינוֹס, יש לו זכרות ונקבות). (הנה: ולפי מה שנהגו נשים לברך במצות עשה שהזמן גרמא, גם הם יברכו) (דברי עצמו): **ג** קטן היודע להתעטף, אביו צריך לקח לו ציצית לחנכו. הנה: וְדִקְקָא כְּשֵׁיזִידַע לעטף שתי ציציות לפניו ושתיים לאחוריו (הגהות מיימוני פרק ג' (אות ב)) וְיִזְדַּע לְאַחֲרֵי הַצִּיצִית בִּידוֹ בְּשַׁעַת קְרִיאת שְׁמַע (מרדכי סוף פרק לולב הגזול (סי' תשסג))

יח זמן ציצית. ובו ג' סעיפים:

א לילה לא זמן ציצית הוא, דאמעיט מִירְאִיתֶם אוֹתוֹ' (במדבר טו טז). להרמב"ם, כל מה שלובש בלילה פטור אפלו הוא מִיֶּחָד ליום, ומה שלובש ביום חייב אפלו מִיֶּחָד ללילה. ולהרא"ש, כסות המִיֶּחָד ללילה פטור אפלו לובשו ביום, וכסות המִיֶּחָד ליום או ליום וְלִילְהָ חייב אפלו לובשו בלילה. הנה: וספק ברכות להקל, על כן אין לברך עליו אלא כשלוש ביום והוא מִיֶּחָד גם כן ליום (הגהות מיימוני). ואחר תפלת ערבית אף על פי שעדן יום הוא אין לברך עליו (פסקי מהרא"י (תרומת הדשן ח"ב סימן כ"א)). ובליל יום פטורים יתעטף בעוד יום ויברך עליו (תשב"ץ (קטן סי' קלב)): **ב** סדינים, אף על פי שאדם ישן בהם בבקר, אין מטילים בהם ציצית: **ג** מאימתי מברך על הציצית בשחר, משיביר בין תכלת שבה ללבן שבה. ואם לבשו מעלות השחר ואילך, יש אומרים דמברך עליו, וכן נהגין (מרדכי פרק ב' דמגילה (סי' תתא)). ואם לבשו קדם לכן קגון בסליחות לא יברך עליו, וכשנאיר היום ימשמש בו ויברך (תשב"ץ (שס)):

יט זמן ברפת ציצית. ובו ב' סעיפים:

א ציצית חובת גברא הוא ולא חובת מנא, שכל זמן שאינו לובש הטלית פטור מציצית, ולפיכך אינו מברך על עשיית הציצית, שאין מצוה אלא בלבישתו: **ב** עשה טלית לצרף תכריכין, אף על פי שלובשו לפעמים בחייו, פטור:

כ דיני לקיחת ומכירת טלית. ובו ב' סעיפים:

א הלוקח טלית מציצת מִיִּשְׂרָאֵל או מתגר גוי (ואומר שלקחן מִיִּשְׂרָאֵל נֶאֱמָן) (נימוקי יוסף הלכות ציצית יג. ד"ה בחוקתה) בשרה, דְּכִיֶּין דתגר הוא, חזקה שלקחה מִיִּשְׂרָאֵל, דלא מרע נפשה. אבל אם לקח מגוי שאינו תגר, פסולה: **ב** אין מוכרין טלית מציצת לגוי, שמא יתלוצץ עם יִשְׂרָאֵל בדרך ויִתְרַגְּמוּ. אפלו למשכן ולהפקיד טלית מציצת לגוי אסור, אלא אם כן הוא לפי שעה, דליכא למיחש להא:

כא כרת מה לעשות בציציות שנפסקו ובטליות ישנים. ובו ד' סעיפים:

א חוטי ציצית שנפסקו יכול לזרוק לאשפה, מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדושה, אבל כל זמן שהם קבועים בטלית אסור להשתמש בהם, כגון לקשר בהם שום דבר וכיוצא בזה, משום

הלכות קטנות (סי' תתקמט) והגהות מיימוני מלכות ציצית (פ"א אות ט) ותוספות (ניטין) דף (מ"ב) [מ"ה] (ע"ב ד"ה בל): **ב** הטיל יִשְׂרָאֵל ציציות בבגד בלא כונה, אם אין ציציות אחרים (מצויים) להכשירו יש לסמך על הרמב"ם שמשכיר, אבל לא יברך עליו: **ג** השואל מחברו טלית שאינה מציצת פטור מלהטיל בה ציצית כל שלשים יום, דכתיב (דברים כב יב) 'כסותה' ולא של אחרים. אבל אחר שלשים יום חייב מדרבנן, מפני שנראית בשלו. הנה: ואם התזירו תוך שלשים יחזור ולקחה אינו מצטרף, רק בעיני שלשים יום רצופים (נימוקי יוסף הלכות ציצית יב. ד"ה טלית). שאילה כשהיא מציצת מברך עליה מיד: **ד** מתר לטל טלית חברו ולברך עליה, ובלבד שיקפל אותה אם מצאה מקפלת. הנה: והוא הדין בתפליין (נימוקי יוסף פרק הספינה (ב"ב מד: ד"ה מתניתין)). אבל אסור ללמד מספרים של חברו בלא דעתו, דחיישינן שמא יקרה אותם בלמודו (נימוקי יוסף הלכות קטנות יב. ד"ה טלית): **ה** טלית של שתפין חֲבִיב בציצית, דכתיב (במדבר טו לח) 'על כנפי בגדיהם': **טו אם להתיר ציצית מבגד לבגד, ודין נקרה הטלית.** ובו ו' סעיפים:

א מתר להתיר ציציות משלית זה ולתנם בטלית אחר, אבל שלא להניחם בבגד אחר, לא. הנה: וְדִקְקָא בטלית של בר חיובא, אבל מתר להתיר הציצית מטלית של מותם (מרדכי (שבת פ"ב סי' ערב) ותוספות פרק במה מדליקין דף כ"ב (ע"א ד"ה רב)): **ב** אינו יכול לקח הכנף כמו שהוא עם הציציות ולתפרו בבגד אחר, משום דעל כנפי בגדיהם בעינן, וכנף זה לא היה מבגד זה בשעת עשייה: **ג** טלית מציצת בהלכתה שחלקיה לשתיים ובכל חלק יש בו שיעור להתעטף, ונשאר לכל אחת מהם ציצית אחת או שתיים, אין בו משום תעשה ולא מן העשוי: **ד** נקרה הטלית תוך שלש אצבעות סמוך לשפת הכנף אינו רשאי לתפרו, ופרש רש"י (מנחות מא. ד"ה יתפור וד"ה לא יתפור) דחיישינן שישתתיר מחוט התפירה וינתינו יוסיף עליו שבעה חוטין לשם ציצית. ולטעם זה, אפלו נקרה כל שהוא לא יתפר. ולפי זה, טלית של צמר שנקרע תוך שלש מתר לתפר, האידינא דאין דרך לתפר בחוטי צמר. ורב עמרם פרש דשעמא משום דנקרע תוך שלש לית ביה תורת בגד וכמאן דליתיה דמי, ואף על גב דתפרו, כמאן דפסיק חשוב, ואי עבד ביה ציצית לא פטרה לטלית. ולפרוש זה אם נקרה ונשתתיר כל שהוא, כשר. ויש אומרים דלרב עמרם לא נפסל אלא ציצית שהיה בו בעת שתפרו, אבל אם אחר שתפרו הטיל בו ציציות, כשר. וירא שמים יצא את כלם היכא דאפשר: **ה** אם נקרה מנקב שהציצית תלוי בו ולמטה, אם קדם הטלת ציצית לקרע, שאותו ציצית היה שם בשעת הקרע, כשר. ואם נקרה ונשתתיר ממנו כל שהוא ותפרו ואחר כך הטיל בו ציצית, אם הוא של צמר, כשר לכלי עֶלְמָא, ואם הוא של שאר מינים שדרך לתפר בחוטין של אותו המין, לא יתפר לדעת רש"י. ואם נקרה ותפרו ואחר כך הטיל בו ציצית, איכא לספוקי: **ו** התופר חתיכת בגד בכנפי הטלית, וכן מה שנהגים לתפר סביב הנקב שהציצית בו, אם הטלית של משי ותופרו בחוט משי לכן, יש לחשוד בדרך לדעת רש"י שלא תהא שום תפירה למטה משלש ולמעלה מקשר גודל. הנה: והוא הדין בכל מקום שתופר בחוט שהוא מין הציצית, דחיישינן שמא יקח אותו חוט לחוטי הציצית (תרומת הדשן סימן מ"ו בשם הגהות מיימוני (פ"א אות מ)):

טז שעור טלית. ובו סעיף אחד:

א שעור טלית שחייב בציצית, שיתכסה בה בארץ ובחרב ראשו ורבו של קטן המתהלך לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשמרו. הנה: ואז חייב בציצית, ודקא כשהגדול לובשו פעמים עראי ויוצא בו לשוק

(בית יוסף (ד"ה כתב) בשם בן חביב ובשם מהר"י אבנהם):

לכשנזכר ויניח תפלין בביתו, ויזלזל לבוש בציצית ומכתר בתפלין לבית הכנסת ושם יתעטף בטלית גדולה. הגה: והעולם נהגו להתעטף אף בטלית גדול קדם ולברך עליו, ואחר כך מניח התפלין וחולץ לבית הכנסת: **ג** הראש היה מסדר הברכות עד עומר ישראל בתפארה, ואז היה מניח תפלין ומברך עומר ישראל בתפארה: **ד** צריך שיהיו תפלין עליו בשעת קריאת שמע ותפלה: **ה** יכון בהנחתם, שצונו הקדוש ברוך הוא להניח ארבע פרשיות אלו שיש בהם יחוד שמו ויציאת מצרים, על הזרוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח, כדי שנוכח נסים ונפלאות שעשה עמנו, שהם מורים על יחודו ואשר לו הכוח והממשלה בעולמות ובתחתונים לעשות בהם כרצונו, וישעבד להקדוש ברוך הוא הנשמה שהיא במוח, וגם הלב שהוא עקר התאוות והמחשבות, וכזה יזכר הבורא וימעט הנאותיו. ויניח של יד תחלה ויברך להניח תפלין, ואחר כך יניח של ראש, ולא יברך כי אם ברכה אחת לשניהם. הגה: ויש אומרים לברך על של ראש על מצות תפלין, אפילו לא הפסיק בינתיים (הראש הלכות תפלין סי' יד) (וכן פשט המנהג בבני אשכנז שמברכין שתי ברכות. וטוב לומר תמיד אחר הברכה השניה, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד) (מהר"ן בן חביב, אגור סימן ל"ח) [לוי]: **ו** אם פגע בשל ראש תחלה, צריך להעביר על אותה המצוה ויניח של יד תחלה ואחר כך של ראש: **ז** יברך להניח במקומו תחת הה"א, ולא בפתח ובדגש: **ח** כל המצוות מברך עליהם עובר לעשייתן (פרוש, קדם. ויעבר את הכושי" (שמואל ב' י"ח כג) פרושו, ר"ן והקדים לפניו), לפיכך צריך לברך על התפלה של יד אחר הנחה על הנפרדת קדם קשירתם, שקשירתם זו היא עשייתן. הגה: וכן בשל ראש קדם שמחזקו בראשו (טור): **ט** אסור להפסיק בדבור בין תפלה של יד לתפלה של ראש, אלא הפסיק, מברך על של ראש על מצות תפלין. הגה: ולדין דלנהנין לברך שתי ברכות אף אם לא הפסיק, צריך לחזור ולברך על של ראש להניח וגם על מצות (דברי עצמו): **י** אם סח לצרך תפלין אינו חוזר ומברך. אם שמע קדיש או קדישה בין תפלה של יד לתפלה של ראש, לא יפסיק לענות עמהם, אלא שותק ושומע ומכון למה שאומרים: **יא** אחר שקשר של יד על הזרוע יניח של ראש קדם שייכרך הרצועה סביב הזרוע. ויש מי שאומר שאסור להוציא תפלה של ראש מהתיק עד שתהא תפלה של יד מנחת. הגה: ואף אם שניהם לפניו חוץ לתיק, לא יתכן לפתח התפלה של ראש עד אחר הנחה של יד (מהר"י אבובז ומור"י בן חביב). ויש מי שקטב להניח של יד מן שם, ושל ראש מעומד (אגור בשם הוורח ח"ג כב): סימן פ"ד) (ובמדינות אלו לא נהגו כן, אלא שתיקו מעומד): **יב** אם מניח תפלין כמה פעמים ביום, צריך לברך עליהם בכל פעם. גשטו ממקומם וממשמש בהם להחזירם למקומן, צריך לברך. הגה: ואם מחזיר אחת מהם, יברך כמו שמניח תפלה אחת גדלקו סימן כ"ו (ס"א) (דברי עצמו). הו"מ ממקומם אדעתא להחזירם מיד, צריך לברך. הגה: ויש אומרים שלא לברך (טור סימן ח', והכי נהגו, וכבר נתבאר לעיל סימן ח' סעיף י"ד). מי שמניח תפלין של יד וברך, ובתחלת ההדוק נפסק הקשר של יד והצרך לעשות קשר אחר, אמנם לא הסיח דעתו, אינו צריך לחזור ולברך. אם התר של יד קדם הנחת של ראש, מחזקו ואין צריך לחזור ולברך. אבל אם הניח של ראש ואחר כך התר של יד, מחזקו ומברך. מתר לברך על תפלין שאולין, ולא על גזולין: **יג** נהגו העולם שלא לחלץ תפלין עד אחר קדשת וקא לציון. ויש מי שקטב על צד הקבלה שלא לחלץ עד שאמר בהם שלש קדשות וארבע קדישים, דהינו לאחר קדיש יתום, והכי נוהגים המוקדקים (פתח עינים ספר המוסר פרק ד' (ר"ה וסוד התפילין)). וביום שיש בו ספר תורה, נוהגים שלא לחלצם עד

בוזי מצוה. (ויש אומרים דאף לאחר שנפסקו אין לנהג כן מנהג בזיון לזרוק במקום מגנה, אלא שאינו צריך גנייה (כל בו הלכות שבת (ס' לא הל' מוקצה)). ויש מוקדקים לגנון, והמחמיר ומקדק במצוות תבוא עליו ברכה) (מהר"ל הלכות ציצית) (ועין לקמן סימן תרס"ד סעיף ח' ט'): **ב** טליתות של מצוה שבלו, אדם בודל עצמו מהם ואינו מתר לקנח עצמו בהם ולא ליחד אותם לתשמיש המגנה, אלא זורקן והם כליס: **ג** מתר לקנח בציצית לבית הכסא. הגה: וכל שכן לשכב בהן, דשירי. ויש שכתבו שנהגו שלא לשכב בטלית שיש בו ציצית, גם שלא לתנו לכובס אינו יהודי לכבס, והכל שלא יהיו מצוות בזויות עליו (כל בו סי' כב). אף נוהגים להקל לשכב בהם: **ד** יש ליזהר בשאדם לובש טלית שלא יגרר ציציותיו:

כב דין שהיהנו על עשיית ציצית. ובו סעיף אחר:

א קנה טלית ועשה בו ציצית מברך שהיהנו, ולא גרע מפלים חדשים. הגה: ואם לא ברח בשעת עשייתו, מברך בשעת עטוף ראשו (מיימוני (הל' ברכות פ"א ה"ט) ונימוק יוסף (הל' ציצית יא: ד"ה אמר):

כג דיני ציצית בבית הקברות. ובו ג' סעיפים:

א מתר לקנח בבית הקברות והוא לבוש ציצית, והוא שלא יזהר נגור על הקברות, אבל אם הוא נגור על הקברות אסור משום לועג לרש. כמה דברים אמורים, בימיהם שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים לצרך עצמם, אבל אנו שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה, אסור אפילו אינם נגורים. והני מילי בשחציציות מגלים, אבל אם הם מכסים מתר: **ב** יש נוהגים לקשר שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה בשנכנסים לבית הקברות, ולא הועילו כלום בתקנתן: **ג** הנכנס תוך ארבע אמות של מת או של קבר, דינו כנכנס לבית הקברות. במקום שנוהגים להסיר ציצית מטלית המת בבית, אם התכפים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום לועג לרש:

כד הנהגת לבישת הציצית, ושקרה וענשה. ובו ו' סעיפים:

א אם אין אדם לובש טלית בת ארבע כנפות אינו חיב בציצית. וטוב ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום, כדי שיוכר המצוות בכל רגע. ועל כן יש בו חמשה קשרים כנגד חמשה חמשי תורה, וארבע כנפים, שבכל צד שיענה יזכר. ונכון ללבושו על המלבושים. לפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית בשעת התפלה: **ב** מצוה לאחז הציצית ביד שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע, רמז לדרך ויהיו הדברים האלה וגו' על לכתך (דברים ו' א): **ג** טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה בשמך: **ד** יש נוהגין להסתכל בציצית כשמוגעים ל'וראותם אות' ולתן אותם על העינים, ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה. הגה: גם נוהגים קצת לנשק הציצית בשעה שרואה בה, והכל הוא חבוב מצוה (בית יוסף ד"ע): **ה** כשמסתכל בציצית מסתכל בשתי ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים רמז להיותו, וגם יש בהם ששה עשר חוטים ועשרה קשרים, עולה עשרים וששה כשם הו"ו: **ו** גדול ענש המבטל מצות ציצית, ועליו נאמר 'לאחז בכנפות הארץ' וגו' (איוב לח יא). והזהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני שכניה:

הלכות תפלין

כה דיני תפלין בפרטות. ובו י"ג סעיפים:

א אחר שלבש טלית מציץ יניח תפלין, שמעלין בקדש. והמניחין כיס התפלין והטלית לתוך כיס אחת, צריכין לזהר שלא יניחו כיס התפלין למעלה, כדי שלא יפגע בהם תחלה ויצטרך להניחם קדם הטלית כדי שלא יעבר על המצוה. הגה: מיהו אם תפלין מוקנים בקדו ואין לו ציצית, אין צריך להמתין על הציצית, אלא מניח תפלין, וכשמביאים טלית מעטפו (דברי עצמו): **ב** מי שהוא זהיר בטלית קטן,